

Møte for lukkede dører, Stortinget 28. juni 1932

Møte for lukkede dører i Stortinget
den 28. juni 1932 kl. 17.00.

Præsident: Hornsrud.

Dagsorden:

Den fra dagordenens for gårsdagens hemmelige møte utsatte sak,

Innstilling fra finans- og tollkomiteen om tollavgifter fra 1 juli 1932 (budgett-innst. S. nr. 144).

(Referatet offentliggjort, jf. S.tid. s. 2462-2504.)

Presidenten: Presidenten vil no vidare gjera framlegg um, at debatten vert offentleggjort i den mun som det vert vedteke av presidentskapet. Det som vart nemnt under debatten her, serleg um tollen på fårekjøtt og um forhandlingane med Island, meiner presidenten ikkje det er bra vert offentleggjort, og han gjer difor framlegg um at tollhandsaminga i det heile vert offentleggjort i den mun som presidentskapet gjer vedtak um.

Hambro: Jeg er enig i presidentens forslag. Jeg vil bare ha sagt at såvidt jeg forstår er det bare to enkelte episoder som ikke naturlig bør trykkes. Det ene er replikkvekslingen om det islandske fårekjøtt, og det annet er finansministerens uttalelser om de skjebnesvangre følger det kunde få for Hydro og det norske arbeidsliv, hvis man berørte visse franske luksusartikler. Forøvrig mener jeg at debatten i sin helhet bør offentliggjøres.

Det er mulig at vi, som hr. Alvestad bemerket, kan komme med flere, når vi får ro på oss - for det har sandelig ikke vært stort med ro. Men det som særlig har gjort det vanskelig, er det, som også hr. Blakstad var inne på, at vi støter på handelspolitiske forhold, som setter grenser for hvad vi kunde ønske å gjennomføre. Frankrike f.eks. setter sig mot at vi forøker tollsatsen på silke og på kosmetiske artikler, og hvis vi gjør det, får vi iallfall arbeidsstans ved Norsk Hydro og mange andre steder, og det er vel heller ikke noget ønskelig resultat - fra arbeiderhold er det heller ikke ønskelig.

Alvestad: Som man vil se av innstillingen, er der et mindretall, arbeiderfraksjonen, som foreslår at behandlingen av denne post utsettes, til man får se resultatet av forhandlingene om den nye handelsavtale mellem Island og Norge. I og for sig har vi ikke villet motsette oss denne tollforhøielse, men vi mente, at hvis det er så at handelstraktaten fra begge sider, både fra Islands og fra Norges side, er opsagt og der skal innledes forhandlinger om en ny handelstraktat, da er det likeså godt for begge parter at man ikke foregriper tingene med unødige tollforhøielser, men at man kunde se tiden an og komme tilbake til spørsmålet om forhøielse av tollen på saltet fårekjøtt, som det her gjelder, efterat man har sett resultatet av disse forhandlinger. Jeg vil

spørre finansministeren om han kan gi Stortinget nogen meddelelse om, hvorvidt der er nogen forhandlinger igangsatt, eller om man i den nærmeste fremtid akter å forhandle med Island om en ny handelsavtale? Island hører jo til de land med hvilke vi har en gunstig handelsbalanse, og det skulde derfor ligge nær for disse to folk å kunne finne hverandre i en ny avtale. Jeg tror det var det beste om man kunde holde spørsmålet om tollforhøielser åpent til den tid. Men ellers vil jeg ikke absolutt motsette mig at man følger regjeringens forslag.

Skurdal: Det jeg har å anføre, knytter sig egentlig til B 5, tolltariffens l.nr. 121, a. renkjøtt, skogsfugl- og rypevilt, som nu innføres fritt. Det er opplyst i proposisjonen, at det er kommet forestillinger fra flere kanter om å få endel toll på renkjøtt, men det står videre at det har man vært avskåret adgangen til, fordi tollsatsen er traktatbundet. Jeg vil da tillate mig å rette en henstilling til regjeringen om å gjøre hvad der står i dens makt for å få en lempning i de traktater. Det har en viss betydning å få en tollsats også for renkjøtt. Det viser sig nemlig at det er blitt en nokså betydelig næringsvei for mange fjellbygder. Vi har reinsdyrselskaper både øverst i Gudbrandsdalen, i Valdres og også i andre deler av landet, og nu er det ikke bare det at denne fri innførsel har innflydelse på prisen på reinskjøtt, men innførselen er til sine tider så stor at den også trykker prisen på andre kjøttvarer. Jeg tror derfor at saken fortjener oppmerksomhet.

Statsråd Sundby: Det er riktig at det er innledet forhandlinger fra Islands side nettop i de siste dager. Men jeg vil jo si at et av de viktigste, for ikke å si det eneste viktige, våben vi har, er denne fårekjøtt-tollen, og hvis Stortinget nu ikke vedtar denne forhøielsen, er vi iallfall avskåret fra nogen slags evne til å forhandle på den måte at vi kan ha nogen makt bak forhandlingene. Derfor må jeg absolutt fraråde at man forbigår satsen. Da kan man ikke komme tilbake til den før til neste år rimeligvis. Hvis man derimot vedtar satsen, så har jo regjeringen denne bemyndigelse til å fritta eller nedsette. Den er vel ikke brukt i almindelighet overfor enkelte land, men når det er nevnt under tariffens behandling, er det naturligvis ikke noget iveien for at regjeringen kan benytte sin bemyndigelse til å fritta eller nedsette, som det heter. Det er iallfall den eneste måte hvorpå vi kan gå frem, at vi får satsen vedtatt nu av Stortinget. Derefter kan det altså forhandles, og regjeringen har forsåvidt frie hender.

Når det gjelder renkjøtt og vilt, beklager jeg at det er kommet inn i en tariff med Finland, som også binder oss overfor Sverige. Det var gjort før denne regjering tiltrådte, og det var ratificert av Stortinget tidligere. Nettop i de siste uker er den ratificert også av Finland, denne traktat. Å komme tilbake nu og få den forandret, er visselig så vanskelig at vi neppe opnår det uten på bekostning av så store ofre når det gjelder andre næringsveier, at jeg tror ikke det er mulig å kunne ta det op. Men jeg beklager at det er gjort, fordi jeg tror, at ved den oprinnelige behandling av tariffen kunde man

godt holdt renkjøtt og vilt utenom. Men når det engang er kommet der, er det iallfall ikke nu mulig å få gjort noget ved det.

Aarstad: I dette spørsmålet må eg sjølvsagt segja meg samd med statsråd Sundby um tollen på kjøtt. Eg vil åtvare mot å gå forbi det no. Eg trur det vilde ha mykje å segja å få det vedteke, for under forhandlingane kann me sjølvsagt bruka dette. For oss som representerer eit av dei fylke som har mest sauer, har det serleg mykje å segja, for der veit me dette spørsmålet er brennande. Men på same tid vil eg be regjeringa å prøva å koma til ei semje med Island, for det har ikkje so reint lite å segja at me kann få ein rimeleg avtale med det land av umsyn til fiskarane våre derburte.

Statsminister Hundseid: Jeg vil understreke det som er fremholdt av finansministeren og av herr Aarstad. Hvis denne sats nu blir forbigått, vil det si det samme som at regjeringen kommer til å stå langt svakere under forhandlingene med Island, og jeg anser det i denne forbindelse for å ha ganske stor betydning at denne forhøielse av tollen på sauekjøtt blir vedtatt.

Anderssen-Rysst: Både av den ærede finansministers og nu sist av statsministerens uttalelse fremgår det at regjeringen sterkt ønsker å få den bemyndigelse av hensyn til de forhandlinger som nu pågår, og under de omstendigheter mener jeg at det er det riktige som flertallet innstiller på, at saken ikke forbigås, men behandles i realiteten. Det er altså nu på det rene, at der er forhandlinger igang med Island - jeg forstod finansministeren slik - om en ny handelsavtale, og jeg vi da henstille til regjeringen å være opmerksom på det store spørsmål om en forståelse med Island for klippfiskens vedkommende, slik at det kan bli berørt og omhandlet i forhandlingene, hvis dertil en anledning. Denne sak har nemlig meget stor betydning ved den misère som spesielt nu tegner sig så klart i klippfisknæringen.

W. Blakstad: Det var nettop de betraktninger som dikterte flertallet i tollkomiteen å stemme for at man opfører islandsk fårekjøtt i samme sats som annet fårekjøtt, idet vi mente at det var nødvendig for regjeringen å ha den - om jeg så må si - trumf i bakhånden, når den skulde underhandle med Island. Såvidt jeg kan se, kan det ikke være noget iveien for at regjeringen får den adgang til å senke satsene, hvis det skulde være nødvendig for å opnå fordeler fra Islands side. Jeg går ut fra at det spørsmål da vil bli forelagt Stortinget, såsnart det trer sammen over nyttår.

Alvestad: Der hersker i virkeligheten ikke nogen uenighet om sakens realiteter mellem mindretallet og flertallet. Når innstillingen tolkes på den måten som det her er gitt uttrykk for, at det er et forhandlingsgrunnlag likeoverfor islenderne, så har ikke vi noget imot innstillingen. Det var bare det som skilte flertallet og mindretallet her, hvorvidt vi skulde forhøie tollsatsene først, før vi forhandlet, eller om vi først

skulde ta stilling til disse ting etterat vi hadde sett resultatet av forhandlingene. Det er et hensiktsmessighetsspørsmål, men der er ingen forskjell på opfatningen av sakens realitet som forhandlingsgrunnlag.

Presidenten: Etter denne uttalelse fra herr Alvestad, foreligger der ingen dissens i innstillingen på dette punkt. Presidenten skulde derfor anta at man ikke behøver nogen lengere debatt nu.

Laberg: Jeg vilde benytte anledningen nu, mens tollspørsmålet var oppe, og samtidig spørsmålet om islandsk fårekjøtt, til å nevne at vi har en stor innførsel av finsk og russisk renkjøtt, som kommer her i forsendelser over Arkangelsk. Dette kjøtt kommer i store partier og gjør det helt umulig for Nord-Norges bønder å få solgt noget kjøtt i de måneder hvor dette finske og russiske renkjøtt kommer inn på markedet, og jeg vil henstille til myndighetene at de gjør hvad de kan forat ikke våre bønder oppe i Nord-Norge skal bli tilintetgjort til fordel for de finske og russiske bønder som sender sitt renkjøtt inn på markedet. - Mens jeg har ordet, vil jeg samtidig nevne forholdet til Island og benytte anledningen til å si at islenderne har, for eksempel det siste år, sendt inn på vårt marked ca. 30 000 sekker sildemel, som de byr frem til dumpingpriser i forhold til det norske sildemel og den norske sildemelindustri. Det er fiskerne som får lide for dette. Dette har virket så lammende, at der hverken er fabrikker som kommer sig igang, eller fiskere som kan komme ut og fiske råstoff til fabrikkene, og jeg vil henstille til departementet at det har sin oppmerksomhet henvendt på dette, og gjør hvad det kan forat fiskeriene kan bli oprettholdt best mulig.

Hambro: Jeg vil be presidenten undskylde at jeg vender tilbake til - ikke en sats, men til det som blev sagt da man drøftet spørsmålet om det islandske fårekjøtt. Jeg tror at det uttrykkelig bør sies av hensyn til traktater med andre land og vanskeligheter det kunde innebære, at hvis regjeringen fraviker satsen der, må det naturligvis være overensstemmende med den gamle tariff, - at man tar en særskilt bestemmelse om saltet fårekjøtt i tønner, for at man ikke skal få vanskeligheter med de land som har mestbegunstigelsesklausul eller står i et annet forhold til oss. Jeg mener at regjeringen må da være bemyndiget til i tilfelle ved kongelig resolusjon å sette den satsen til som et litra 125 b, eller hvad man da måtte finne mest hensiktssvarende, slik at det ikke er nogen mulighet for friksjon med andre land.

Presidenten: Presidenten er enig i det.

Statsråd Sundby: Det er mulig det er noget i det president Hambro anførte. Og det er jo forutsetningen at regjeringen skal få en generell bemyndigelse som tidligere til å forandre tariffens nummer, og jeg går ut fra at det også kommer til å gjelde i et tilfelle som dette, såfremt det viser sig nødvendig.

Nygaardsvold: Jeg er ikke så sikker på at den generelle bemyndigelse i dette tilfelle strekker til. Jeg var opmerksom på det da vi behandlet satsen, men som en der ikke har deltatt i komiteens overveielser, vilde jeg foreløbig ikke si noget, før jeg har satt mig nærmere inn i det. Det verste ved hele forandringen er efter min mening at departementet og komiteen har ophevet den særskilte tariffsats for saltet kjøtt i tønner og har slått det hele sammen under benevnelsen kjøtt o.s.v. Jeg er ikke så sikker på at man kan forandre tollene på en del av dette kjøtt likeoverfor ett land, med mindre man enten flytter det tilbake til en særskilt post i tariffen eller også får en bemyndigelse fra Stortinget som særskilt peker på saltet fårekjøtt i tønner. Jeg sier det bare for forhandlingenes skyld og for regjeringens skyld, i tilfelle det skulde blir fornødent å gå til sådanne forandringer.

Presidenten: Alle våre beslutninger er formelt og vel reelt også foreløbige, slik at hvis regjeringen finner det nødvendig å komme tilbake til saken med forelegg for Stortinget for å få gitt uttrykk for hvad det menes, vil det være anledning til det før Stortinget slutter.

W. Blakstad: For mig synes saken ganske klar. Hvis man med underhandlinger med Island finner å måtte gå ned til den sats som har gjeldt nu i endel år, er det bare å føre satsen op på samme måte i tolltariffen som den har stått nu i flere år. Det kan ikke berøre andre land. Det må som sagt opføres som en særskilt post med sin særskilte sats, det kan ikke volde nogensomhelst vanskelighet. Og såvidt jeg har forstått, har Stortinget nu godkjent at regjeringen har denne bemyndigelse, så får det bero på underhandlingene hvorvidt man skal benytte sig av bemyndigelsen eller ikke.

Alvestad: Også jeg gav uttrykk for mine tvil om hvorvidt regjeringen har en slik bemyndigelse. Det spørsmål om regjeringen kan omredigere tolltariffen efterat Stortinget er gått fra hverandre, er i det hele tatt meget omtvistet. Jeg tror det er riktigst som hr. Hambro her har antydnet, at man bibeholder den gamle redaksjon. Hvis flertallet her vil forhøie denne sats, saltet fårekjøtt, fra 15 til 30 øre og dessuten vedtar en slik bemyndigelse til regjeringen for den posts vedkommende, kan regjeringen i tilfelle nedsette satsen, hvis Stortinget gir regjeringen bemyndigelse hertil, noget jeg mener bør ske i dette tilfelle.

Statsråd Sundby: Det fremgår jo meget direkte av tolltariffens ordlyd at man har anledning til i specielle tilfelle å nedsette tollsatsene. Det eneste som kunde tale mot, er at det har ikke vært almindelig praksis å gjøre det vis-a-vis et enkelt land, men det har vel vært endel specielle tilfelle som har vært under behandling tidligere. Men når det nu er nevnt fra Stortingets talerstol som en forutsetning, at man må ha anledning til det, vil jeg si at vi i departementet har vært på det rene med at det skulde være all right, og vi har også sørget for at vi skal få en almindelig bemyndigelse

til å endre tariffnumrene; det pleier man å gjøre hvert år, og det er forutsetningen at det skal bli gitt iår også. Da kan jeg ikke innse at det er nødvendig å debattere mer om dette. Med hensyn til mestbegunstigelsesklausulen, hvis det er den man er redd for, så har man allerede vært inne på vanskeligheten overfor den før, når man har hatt en spesiell tollsats overfor Island som ikke har gjeldt andre land, så den kan ikke volde vanskeligheter.

Aarstad: Eg må ta eit atterhald her. Det ser ut som det er avgjort at tollen for islandsk fårekjøtt, salta i tunnor, skal setjast ned. Det er i alle fall ikkje mi meining at det skulde vera nokon absolutt fyresetnad. Dersom regjeringa finn at det er tvingande grunnar for å gjera det, må ho sjølv sagt få løyve til det, men eg trur ikkje at ho kann gjera det i medhald av dei tollsatsar som gjeld; i so måte er eg samd med president Hambro. Det må visst ei serskild fyresegn til for at regjeringa skal få åtgang til det.

Alvestad: Jeg kan være enig i det siste som hr. Aarstad nevnte. Av hensyn til de betydelige handelsinteresser vi har med Island, vilde jeg anse det ønskelig at man her vedtok klare bestemmelser og vedtok en særskilt bemyndigelse for regjeringen til å kunne nedsette posten saltet fårekjøtt i tønner. Denne nedsettelse rammer bare islandsk vare. Da vilde man nemlig komme fri av mestbegunstigelsesbestemmelsen overfor andre land og komme over det hele ganske lett.

Hambro: Jeg er enig med hr. Alvestad i hvad han sist anførte. Jeg tror det er den greieste måte. Å vedta en særskilt resolusjon hvorved regjeringen får den bemyndigelse, det har sine sider, det kan lett lekke ut og benyttes som et press, at man på islandsk side vet at man har en sådan bemyndigelse. Men får man det inn som et eget litra her, så foreligger ikke den mulighet for utnyttelse. Forøvrig er jeg selvsagt enig i den reservasjon som kom fra hr. Aarstad.

Presidenten: Presidenten vil no vidare gjera fremlegg um, at debatten vert offentleggjord i den mun som det vert vedteke av presidentskapet. Det som vart nemnt under debatten her, serleg um tollen på fårekjøtt og um forhandlingane med Island, meiner presidenten ikkje det er bra vert offentleggjord, og han gjer difor framlegg um at tollhandsaminga i det heile vert offentleggjord i den mun som presidentskapet gjer vedtak um.

Hambro: Jeg er enig i presidentens forslag. Jeg vil bare ha sagt at såvidt jeg forstår, er det bare to enkelte episoder som ikke naturlig bør trykkes. Den ene er replikkvekslingen om det islandske fårekjøtt, og den annen er finansministerens uttalelser om de skjebnesvangre følger det kunde få for Hydro og det norske arbeidsliv, hvis man berørte visse franske luksusartikler. Forøvrig mener jeg at debatten i sin helhet bør offentliggjøres.

Votering:

Møte for lukkede dører, Stortinget 28. juni 1932

Presidentens forslag bifaltes enstemmig.

Møtet hevet kl. 22.05